

Hvad er trivsel hos de helt små børn – og hvordan måler vi det?

*Hvordan kan vi med kvantitative metoder afdække trivsel i
dagtilbud?*

NINA MADSEN SJÖ

SPECIALIST I BØRNENEUROPSYKOLOGI, PHD

NUBU/ SELVSTÆNDIG PSYKOLOG (WWW.NINAMADSENSJO.DK)

TIDLIG INDSATS KONFERENCE 12. SEPTEMBER 2018

CENTER FOR BØRNELIV

Nina Madsen Sjö

- ▶ Psykolog, ph.d., specialist i børneneuropsykologi
  - ▶ Ph.d.: SDQ/ SEAM/ TEAM/ Fremtidens dagtilbud
- ▶ Nationalt Videnscenter om Udsatte børn og unge, KP
- ▶ Selvstændig
  - ▶ Rådgivningsopgaver fx danske forlag, Rockwool Fonden, Rambøll, VIVE. Efteruddannelseskurser og supervisionsopgaver. Udredning af børn og unge
  - ▶ Oversættelse af test og spørgeskemaer samt bidrag til normindsamling
  - ▶ Ingen profit fra salg af spørgeskemaer/ test

Dagens temaer

- ▶ Forståelse af trivsel hos små børn
- ▶ Hvis man vil måle, hvad skal man være opmærksom på?
- ▶ Forskellige typer af spørgeskemaer
  - ▶ Eksempel på et spørgeskema med fokus på trivsel og social adfærd
- ▶ Hvad synes pædagoger om forskellige slags spørgeskemaer?
- ▶ Dansk og engelsk litteratur om brug af spørgeskemaer i småbørnsalderen

Hvad er trivsel?

4

- ▶ Fagområder: Forskellige definitioner og forskelligt sigte
  - ▶ Økonom, psykolog, sundhedsfaglig, pædagogisk...
  - ▶ På tværs og indenfor samme fagområde: Uenighed om definition
    - ▶ Er trivsel fx det modsatte af mistrivsel?
- ▶ Definition afhængig af alder
- ▶ Funktion er afhængig af sted (fx trivsel i skole vs. hjemme)
- ▶ WHO: *“Mental sundhed er en tilstand af trivsel, hvor individet kan udfolde sine evner, kan håndtere dagligdags udfordringer og stress samt indgå i menneskelige fællesskaber”*.

Forståelse af trivsel hos småbørn

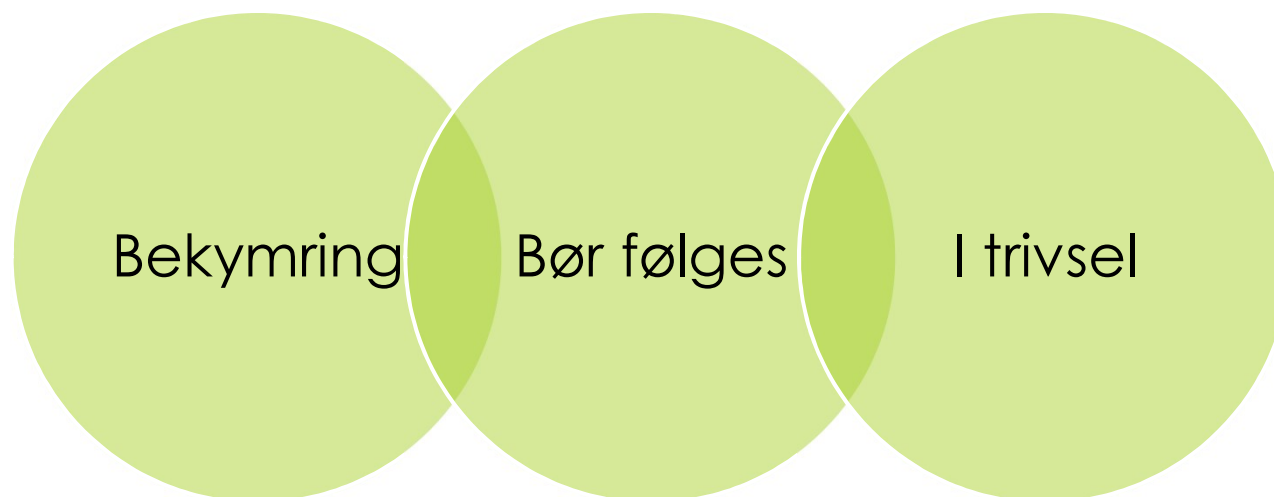
- ▶ Psykisk mistrivsel kan have et fysisk symptombillede
  - ▶ Amning, forstoppelse, gråd, afvisning, påfaldende adfærd fx i form af ukritisk kontakt
  - ▶ Kan være svært at skelne somatiske symptomer med somatisk årsag og mistrivsel
- ▶ 0-5 årige barn: Socio-emotionel udvikling er fundamental for udvikling af helbred og trivsel
- ▶ En sund social og følelsesmæssig udvikling:
  - ▶ At opleve, håndtere og udtrykke det fulde spektrum af positive og negative følelser
  - ▶ At udvikle tætte, tilfredsstillende relationer til andre børn og voksne
  - ▶ Aktivt at udforske omgivelser og tilegne sig viden

American Academy of Pediatrics (2009)

Typer og formål

► Screening

- Har barnet nogle kendte risikofaktorer? Opdeling i afvigende/ gråzone/ normalområde
- Anvendes til identifikation af børn med en særlig problematik

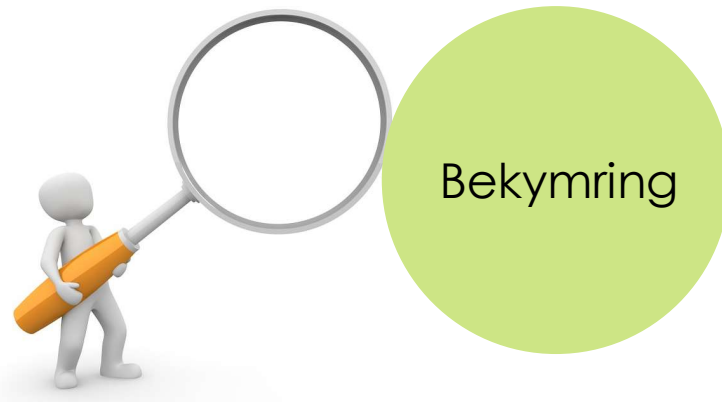
Typer og formål

▶ Screening

▶ Udredning

- ▶ Hvordan kommer vanskelighederne til udtryk? Hvor omfattende er de? Skal der iværksættes en indsats?
- ▶ Anvendes til at stille diagnose og fastlægge intervention

Typer og formål

▶ Screening

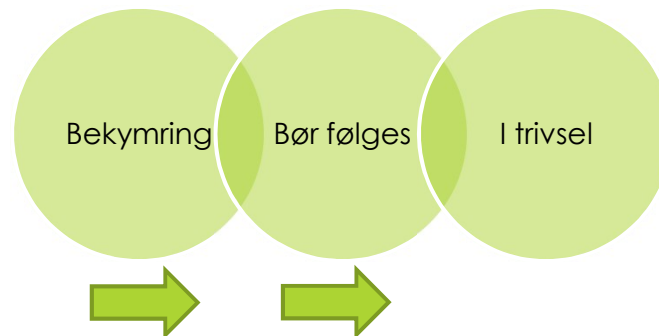
▶ Udredning

▶ Progression

- ▶ Kan der ses en udvikling i funktionsniveau?
- ▶ Anvendes til at monitorere udviklingen og måle effekten af indsats

OBS: De fleste spørgeskemaer er udviklet til at blive brugt til én af de tre formål og egner sig ikke til at blive brugt til de andre formål eller er mindre følsomme

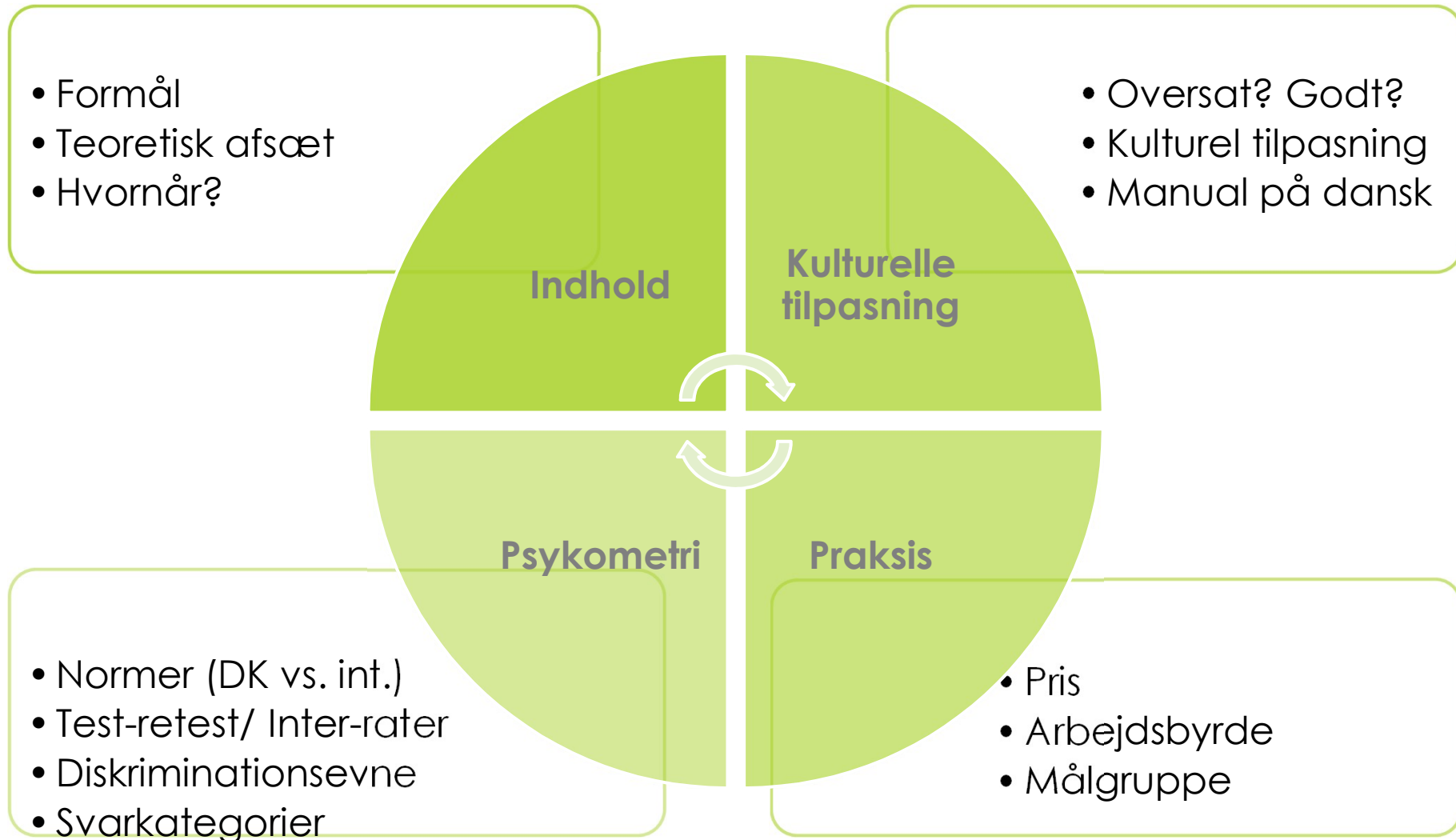

Krav til spørgeskemaet

1. Det måler ens borgere ens, og forskellige borgere forskelligt – det kan *diskriminere*
2. Det kan måle udvikling hos borgere over tid og ikke blot konstatere et problem – det kan måle *progression*
3. Det er responsivt over for selv små forbedringer/forværringer hos borgeren – det er *skaleret*
4. Det er let for medarbejderne at administrere i praksis – det er *anvendeligt*
5. Scoren er ikke afhængig af, hvilken person, der administrerer målingen – *det har høj inter-rater reliabilitet*

Overvejelser ved valg af spørgeskema

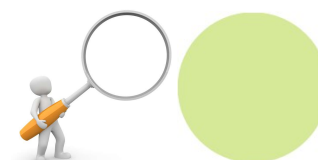
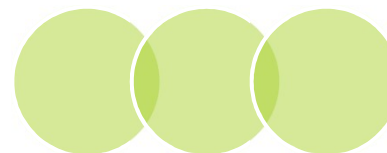
10

Hvad skal vurderes? Forskellige muligheder

Eksempler:

- ▶ ADBD (0-2 år)
- ▶ PUF (10 mdr)
- ▶ SDQ (2-17 år)
- ▶ ASQ (0-5 år)
- ▶ ASQ:SE (0-5 år)
- ▶ DP-3 (0-12 år)
- ▶ BRIEF (2-5, 5-18 år)
- ▶ ABAS (0-5/2-5 år, 5-89 år)
- ▶ CBCL (1½-5, 5-18 år)
- ▶ Vineland II (2-18 år)
- ▶ **SEAM (0-6 år)**

Vælg ét!

SEAM - Socio-emotional Assessment Measure

- ▶ Svarene kan være mål for indsats
- ▶ Formål: progression
- ▶ Studier af brug i projekter i DK
- ▶ Ikke psykopatologisk screener
- ▶ Kun tre aldersversioner
- ▶ Et af få småbørns skemaer med danske normer

10 skalaer (eksempler fra 0-1 ½ år)

SEAM måler social adfærd og følelsesmæssige trivsel

1. Barnet bidrager til positive relationer
2. Barnet udtrykker flere forskellige følelser
3. Med hjælp fra voksne kan barnet tilpasse sine følelsesmæssige reaktioner
4. Barnet begynder at udvise empati
5. Barnet orienterer sig mod andre og viser interesse
6. Barnet udforsker hænder og fødder og de nære omgivelser
7. Barnet har et positivt selvbillede og selvverd
8. Barnet tilpasser sit aktivitetsniveau
9. Barnet samarbejder omkring daglige rutiner og krav
10. Barnet viser en række adaptive færdigheder

SEAM (1½-3 år versionen)

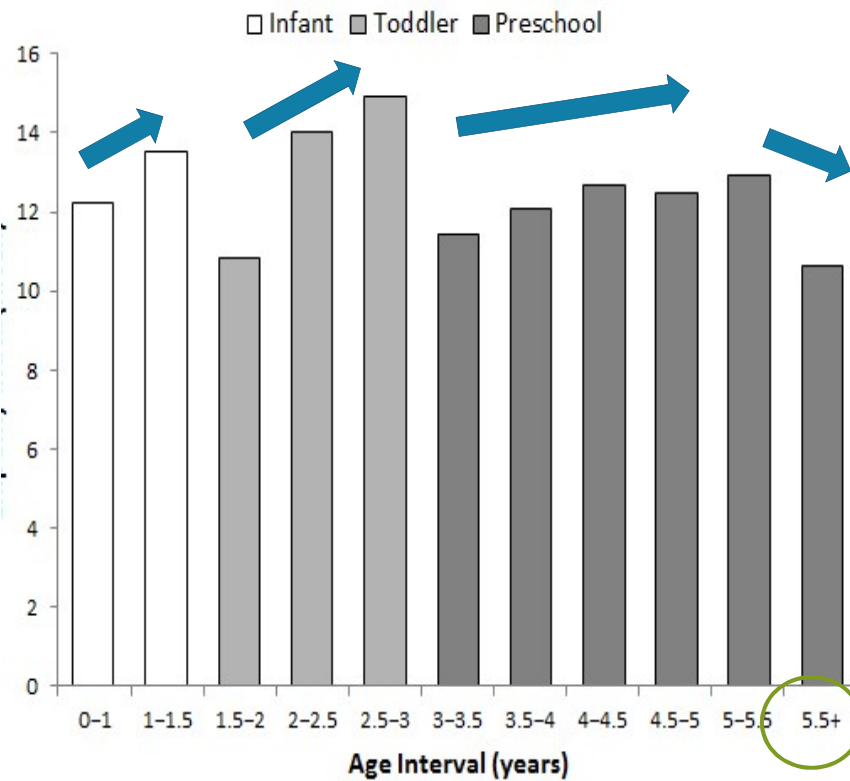
Ca. alder i mdr.		Sandt	Delvis sandt	Sjældent sandt	Ikke sandt	Bekymring	Fokus-område
1.0 BARNET BIDRAGER TIL POSITIVE RELATIONER							
1.1 Barnet fortæller dig, hvis det har brug for hjælp, opmærksomhed eller trøst		☐	☐	☐	☐	☐	<input type="triangle-up"/>
18-23	Beder om et glas vand at drikke ved at pege eller vise det						
18-35	Løfter armene i vejret eller hiver i dig eller andre voksne for at blive taget op						
18-35	Går til dig eller en anden voksen, hvis hun er kommet til skade						
18-35	Søger din eller andre voksnes opmærksomhed ved at pludre eller 'vise sig' over for dig/dem						
24-35	Beder om vand at drikke ved at bruge en sætning på ét eller to ord						
30-35	Kalder på dig, når hun har brug for hjælp (fx "Joan hjælp!")						
1.2 Barnet viser følelser og reagerer på kærtegn		☐	☐	☐	☐	☐	<input type="triangle-up"/>
12-35	Kommer, når du beder om det eller viser, at han skal følge med						
18-35	Krammer dig, gengælder dit smil						
18-35	Kysser og krammer personer, kæledyr og tøjdyr						
24-35	Gengælder kram, kys eller andre kærtegn						
24-35	Kommer hen imod dig med åbne arme og vil kramme						

SEAM spørgeskema i fuld længde:

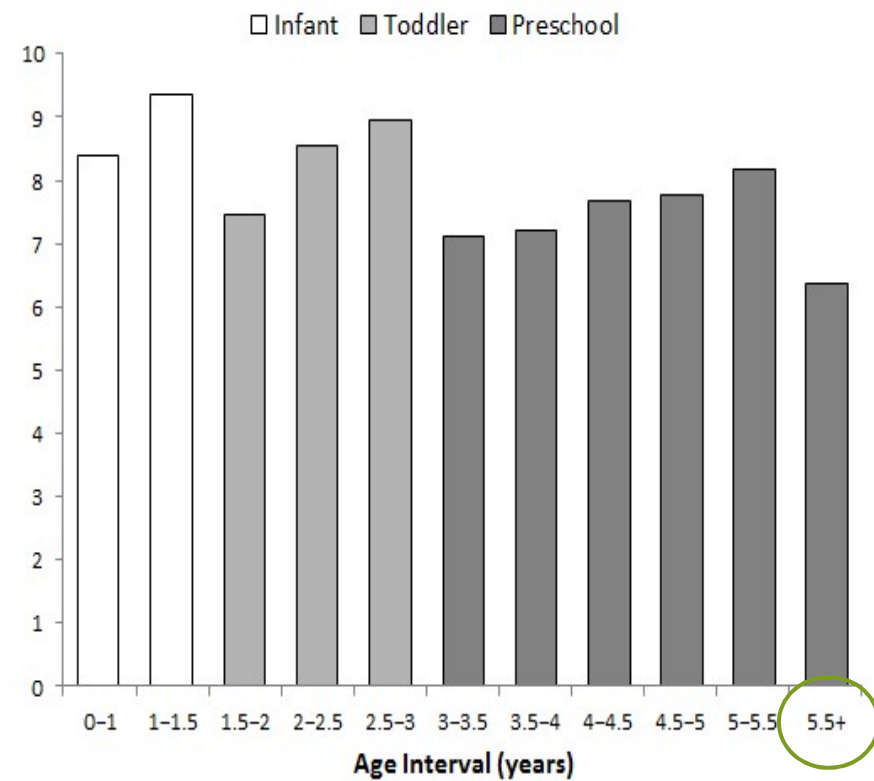
<http://archive.brookespublishing.com/documents/SEAM-Main-Form-Preschool.pdf>

SEAM beskrivelser af 9.500 børn

Skala for empati

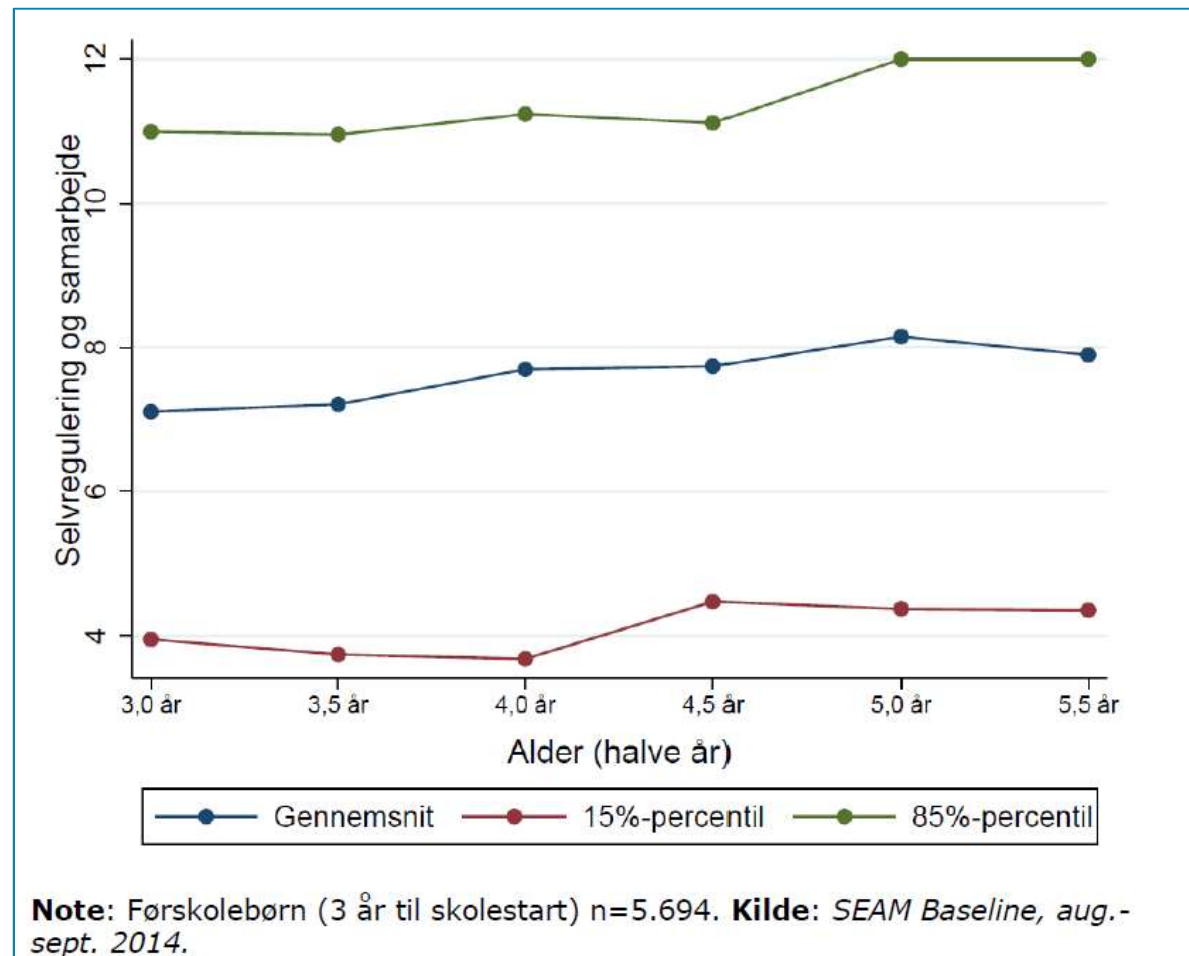

Skala for selvregulering og samarbejde

SEAM: Selvregulering og samarbejde

Jo
højere
score jo
bedre
funktion

SEAM valideringsstudie

Anvendelighed:

- ▶ Er spørgsmålene klart og tydeligt formulerede?
- ▶ Får spørgsmålene barnets styrker frem?
- ▶ Får spørgsmålene barnets vanskeligheder frem?
- ▶ Kan du bruge spørgeskemaet som udgangspunkt for at snakke med forældre?
- ▶ Støder spørgeskemaet dit børnesyn?

SEAM valideringsstudie

Anvendelighed:

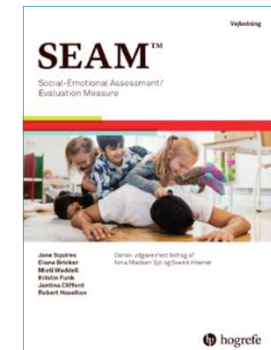
- ▶ Er spørgsmålene klart og tydeligt formulerede?
- ▶ Får spørgsmålene barnets styrker frem?
- ▶ Får spørgsmålene barnets vanskeligheder frem?
- ▶ Kan du bruge spørgeskemaet som udgangspunkt for at snakke med forældre?
- ▶ Støder spørgeskemaet dit børnesyn?

Profil analyse:

- ▶ *SDQ* Strengths and Difficulties Questionnaire
- ▶ *C-TRF* Caregiver-Teacher Report Form

Perspektiver

- ▶ Børne- og socialministeriet
  - ▶ Fokus på udsatte børn og den forskel, der er allerede meget tidligt
  - ▶ SEAM: Listen over Social styrelsens anbefalede validerede værktøjer (netto/ brutto liste)
  - ▶ SEAM: Publiceret danske normer
  - ▶ Anvendes i en del forskningsstudier fx Fri for mobberi
  - ▶ Børn i Gribskov kommune screenes regelmæssigt m. SEAM
  - ▶ Debat

Læs mere på dansk...

- ▶ Kiil, Pontoppidan & Madsen Sjøe (2017). Måling af børns trivsel i interventionsstudier. *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 3, 54–65.
- ▶ Madsen Sjö (2016). *Hvilke validerede spørgeskemaer er egnede til at måle effekt af en intervention, der har fokus på det socio-emotionelle område?* Working paper for Rockwool Foundation Research Unit www.rff.dk
- ▶ Pontoppidan, M., & Niss, N. K. (2014). *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- ▶ Danmarks Evalueringsinstitut (2018). *Måleredskaber i dagtilbud. Håndbog i vurdering og udvælgelse af måleredskaber*. www.eva.dk

Læs mere på engelsk...

- ▶ Barger, B., Rice, C., Wolf, R., & Roach, A. (2018). Better together: Developmental screening and monitoring best identify children who need early intervention. *Disability and Health Journal*, 11(3), 420–426.
<https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2018.01.002>
- ▶ Marks, Sjoie & Wilson (2018). Comparative use of the Ages and Stages Questionnaires in the USA and Scandinavia: a systematic review. *Developmental medicine & child neurology*. In press.
- ▶ Wilson, Wood, Lykke, et al. (2018). International variation in programmes for assessment of children's neurodevelopment in the community: understanding disparate approaches to motor, social, emotional, behavioural and cognitive function. *Scand J Public Health*.
- ▶ Madsen Sjoie, Bleses, Dybdal, Nielsen, Sehested, Kirkeby, Kreiner, & Jensen (2017). *Measurement Properties of the SEAM Questionnaire Using Rasch Analysis on Data From a Representative Danish Sample of 0-to 6-Year-Olds*. *Journal of Psychoeducational Assessment*

Tak for opmærksomheden!

INFO@NINAMADSENSJO.DK